

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาแม้ว่าประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามแบบอย่างของนานาอารยประเทศสมบูรณ์แล้วก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่ายังมีสาเหตุปัจจัยอีกมากมายหลายอย่างที่เป็อุปสรรคขวางกั้นมิให้การปกครองบ้านเมืองดำเนินไปด้วยความราบรื่น ทั้งยังมีเหตุการณ์ทางการเมืองหลายอย่างเกิดขึ้นซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเสื่อมศรัทธาต่อการปกครองบ้านเมืองเช่นว่าเป็นเหตุให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ จนไม่สามารถแก้ไขปัญหามืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาสำคัญๆ ที่กระทบต่อปากท้อง และความเป็นอยู่ของประชาชนหลายเรื่องถูกปล่อยปละละเลย จนแทบจะไม่เห็นหนทางว่าจะสามารถบำบัดบัตเป่าให้ลุกล่วงไปได้อย่างไร นับได้ว่าเป็นสภาวะวิกฤตของสังคมไทยที่น่าห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเห็นสภาวะวิกฤตที่ค่อนข้างเบ็ดเสร็จทุกด้าน ทุกมิติ และทุกระดับของชีวิต ทั้งของชีวิตบุคคล ชีวิต ชุมชน และชีวิตประเทศเกี่ยวข้องโยงใย และสับสนปนเปกันจนแทบจับต้นชนปลายไม่ถูก

จากมุมมองทางการเมือง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง และปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองที่ติดตามมา เป็นต้นเหตุ และผลพวงของสภาวะวิกฤตดังกล่าว ดังนั้น การจะแก้ปัญหของสังคมให้ได้ผลจริงจัง และสภาพนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการกันทุกฝ่ายทุกด้านไปพร้อมๆ กันโดยเริ่มที่การปฏิรูปการเมืองก่อน

การปฏิรูปการเมือง¹ หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง และระบบการใช้อำนาจของรัฐเสียใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุม และตรวจสอบได้อย่างแท้จริง

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร "สภาร่างรัฐธรรมนูญ" กองการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2540 , หน้า 1.

อันเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และพวกพ้อง ในทางที่มีชอบ หรือทุจริตด้วยประการใดๆ ดังนี้

การปฏิรูปการเมืองจึงต้องเป็นการปฏิรูปที่มีพื้นฐานมาจากการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน หรืออาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอน และจากประชาชนทุกระดับชั้นในสังคม

โดยนัยที่ว่านี้ การปฏิรูปการเมืองที่บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง จึงมิใช่เป็นการพยายามทำให้คนเลวกลับกลายเป็นคนดี หากแต่เป็นการแสวงหาหนทางป้องกันมิให้คนชั่วคนเลวได้มีโอกาสเข้ามาบีบบทบาท หรืออำนาจในการปกครองบ้านเมืองได้ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนคนไทยทั้งชาตินั่นเอง เพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนในทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

การทำให้สิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้น และสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองของสังคมไทยได้ เพราะเนื่องจากการมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ในความรู้สึก และวิถีชีวิตตามปกติของประชาชนคนไทยย่อมจะเป็นสิ่งที่จะคอยกระตุ้นเตือนให้ทุกคนมีความตระหนักในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล โดยไม่ยินยอมสยบให้กับการล่วงละเมิด หรือการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม หรือขัดต่อพื้นฐานความต้องการแห่งมนุษยชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่ต้น โดยในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมากอย่างที่ไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนอันเป็นผลให้ต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพิ่มขึ้นให้มีความสอดคล้อง ส่งเสริมการดำเนินการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญให้บังเกิดผลในเชิงรูปธรรม

โดยหลักใหญ่ของเนื้อหาที่ได้มีการกำหนดระบุไว้เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย-ไร้มนุษยธรรม
2. สิทธิที่จะไม่ต้องถูกบังคับใช้กฎหมายย้อนหลัง
3. สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์
4. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษากรบองค์คณะ
5. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเรื่องการจับ คမ်း ขัง คั่น
 - สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา
 - สิทธิในการติดต่อญาติ
 - สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบการจับกุม
6. สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว
7. สิทธิในการมีทนายความ
8. สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว
9. สิทธิที่จะมีผู้ช่วยในชั้นสอบสวน
10. สิทธิที่จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
11. สิทธิที่จะได้รับการสอบสวน การพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

12. สิทธิที่จะตรวจสอบคำให้การของตน และเอกสารประกอบ
13. สิทธิที่จะทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวน
14. สิทธิในการที่ให้การให้การและไม่ให้การ
15. สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญา
16. สิทธิของพยานในคดีอาญา
17. สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาจากรัฐ
18. สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากการดำเนินกระบวนการพิจารณา
19. สิทธิที่จะรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว โดยหลักการสำคัญในรัฐธรรมนูญใหม่นี้ ที่เป็นหลักการหัวใจมีอยู่ไม่กี่หลักการคือ

1. Freedom หรือหลักเสรีภาพ

สิทธิเสรีภาพของคนทุกคน ไม่ว่าจะคนนั้นจะมีฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคม หรือประกอบอาชีพอะไรก็ตาม ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองโดยเสมอภาค อย่างเท่าเทียมกัน

2. Ethics หลักสุจริต หรือหลักจริยธรรม

เป็นหลักที่รัฐธรรมนูญใหม่ต้องการให้มีขึ้น โดยจัดให้มีการประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการทุกประเภท รวมถึงเจ้าพนักงาน

ของรัฐ และนอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีการวางกลไกการตรวจสอบความชอบธรรมไว้
อีกหลายอย่าง

3.Participation หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

เป็นหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญใหม่นี้ใส่ไว้ในหลายจุด ไม่ว่าจะเป็น
เป็นส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ของเจ้าหน้าที่ในทุกๆระดับ หรือการมีส่วนร่วม
ในทางการเมือง เช่นเสนอกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพได้โดยคน 50,000 คน
ร่วมกันเข้าชื่อ เป็นต้น

4.Neutrality หลักความเป็นกลางทางการเมืองของข้าราชการ

กล่าวคือ ข้าราชการของรัฐทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ
ฝ่ายใด ประเภทใด จะต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง จะสนับสนุนพรรคการเมืองใด
พรรคการเมืองหนึ่ง ไม่ว่าในหรือนอกเวลาราชการไม่ได้ แต่ไม่รวมถึงสิทธิของข้าราชการ
ในการที่จะเลือกตั้งบุคคลที่ตนชอบ ซึ่งยังคงมีสิทธิอย่างเต็มที่ได้เหมือนบุคคลปกติทั่วไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษารูปแบบ หรือลักษณะปัญหาการเกิดอาชญากรรมในสังคม ซึ่งก่อ
ให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

2.เพื่อศึกษาระบบ และวิธีการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมใน
คดีอาญา

3.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่อ การ
ป้องกันอาชญากรรม และลักษณะของการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในคดี
อาญา

4. เพื่อศึกษาลักษณะมาตรการการคุ้มครองผู้เสียหายโดยรัฐ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 245 โดยพิจารณาเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจุบัน เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น นอกจากความเสียหายในส่วนของทรัพย์สินแล้ว ผู้เสียหายยังอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือชีวิต ซึ่งเท่าที่ผ่านมานอกจากการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิดตามกฎหมายแพ่งแล้ว ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายอื่นใดที่จะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเยียวยา คุ้มครอง และชดเชยผู้เสียหายซึ่งอยู่ในฐานะของเหยื่ออาชญากรรม แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 245 จะบัญญัติในเรื่องความคุ้มครองผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดทางอาญาไว้ แต่การศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่จะบัญญัติรองรับการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 245 ยังไม่มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายให้ชัดเจนเพื่อรองรับมาตรการตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว

1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะกล่าวถึงสภาพปัญหาของการเกิดอาชญากรรม และแนวทางปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา โดยศึกษาถึงหลักเกณฑ์และแนวทางของกฎหมายในการชดเชยความเสียหาย และให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยเปรียบเทียบรูปแบบของกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงการวิเคราะห์พิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินชดเชยผู้เสียหายจากอาชญากรรม และผู้ถูกดำเนินคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งดำเนินการกำหนดมาตรการ รูปแบบ หรือวิธีการที่รัฐจะเข้ามีส่วนช่วยเหลือ เยียวยาความเสียหายที่มีต่อผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบ และเข้าใจลักษณะของปัญหาอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ และวิธีการในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

2. ทราบ และเข้าใจ แนวคิด ระบบ และวิธีการชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมของต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม

3. เพื่อนำผลของการศึกษาวิจัยมาแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ และหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ให้สอดคล้องกับแนวทางในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามหลักสากล สอดคล้องกับนานาอารยประเทศ